

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**МАТЕРІАЛИ
95 – ї
підсумкової наукової конференції
професорсько-викладацького персоналу
БУКОВИНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
(присвячена 70-річчю БДМУ)**

17, 19, 24 лютого 2014 року

Чернівці – 2014

УДК 001:378.12(477.85)
ББК 72:74.58
М 34

Матеріали 95 – її підсумкової наукової конференції професорсько-викладацького персоналу Буковинського державного медичного університету – присвяченої 70-річчю БДМУ (Чернівці, 17, 19, 24 лютого 2014 р.) – Чернівці: Медуніверситет, 2014. – 328 с. іл.

ББК 72:74.58

У збірнику представлені матеріали 95 – її підсумкової наукової конференції професорсько-викладацького персоналу Буковинського державного медичного університету – присвяченої 70-річчю БДМУ (Чернівці, 17, 19, 24 лютого 2014 р.) із стилістикою та орфографією у авторській редакції. Публікації присвячені актуальним проблемам фундаментальної, теоретичної та клінічної медицини.

Загальна редакція – професор, д.мед.н. Бойчук Т.М., професор, д.мед.н. Івашук О.І., доцент, к.мед.н. Безрук В.В.

Наукові рецензенти:

доктор медичних наук, професор Андрієць О.А.
доктор медичних наук, професор Давиденко І.С.
доктор медичних наук, професор Дейнека С.Є.
доктор медичних наук, професор Денисенко О.І.
доктор медичних наук, професор Заморський І.І.
доктор медичних наук, професор Колоскова О.К.
доктор медичних наук, професор Коновчук В.М.
чл.-кор. АПН України, доктор медичних наук, професор Пішак В.П.
доктор медичних наук, професор Польовий В.П.
доктор медичних наук, професор Слободян О.М.
доктор медичних наук, професор Ташук В.К.
доктор медичних наук, професор Ткачук С.С.
доктор медичних наук, професор Тодоріко Л.Д.
доктор медичних наук, професор Шаплавський М.В.

ISBN 978-966-697-533-4

© Буковинський державний медичний
університет, 2014

технологій, слід відзначити М. Варшауера, Д. Андервуда, Л. Ли, та М. Буша. Вони теоретично обґрунтовують, що Інтернет-технології – це педагогічний інструмент, який дає змогу збагатити та розширити викладання іноземних мов.

Основними мультимедійними засобами у вивченні мов з допомогою Інтернет-технологій є використання: - flash-анімації; - потокового відео; - потокового аудіо.

Американські вчені Флетчер, МакНейл, Нельсон провели порівняльний аналіз традиційних форм навчання і мультимедійних засобів викладання. Здійснюючи свої дослідження незалежно один від одного, науковці дійшли висновку, що мультимедійні навчальні програми мають значні переваги перед звичайними, традиційними. Праці українських вчених щодо використання мультимедійних засобів підтверджують висновок американських колег. Відомо, що в процесі навчання студенти засвоюють не більше, аніж чверть пропонованого матеріалу. Мультимедійна технологія дає змогу в 2–3 рази збільшити цей показник, оскільки надає можливість синкретичного навчання, тобто одночасно зорового і слухового сприйняття матеріалу, передбачає активну участь в управлінні його поданням, повернення до тих розділів, які вимагають повторного засвоєння.

Найкращий спосіб оволодіння мовами – активізація уяви за допомогою мультимедійних засобів навчання. Мультимедійні засоби навчання – надійний інструмент у розвитку образного мислення, але лише інструмент. Наповнювати навчальний процес потрібно методичними розробками та навчальними курсами.

Прикладом застосування мультимедійних засобів у вивченні української мови як іноземної з допомогою Інтернет-технологій є розробка навчального курсу в університеті Альберти (Едмонтон, Канада). На сайті університету (www.oomroom.ca) розміщено навчальні матеріали з вивчення української мови у формі діалогів для учнів, рекомендації для вчителів. Активно використовують Інтернет-технології для навчання мов і в країнах Східної Європи. За останні десять років в Україні також активно почали впроваджувати дистанційне навчання в навчальний процес вищих навчальних закладів. Наведемо сайти деяких ВНЗ, які розробляють дистанційні курси з вивчення української мови: <http://www.lnu.edu.ua/lknp/mova/index.htm> – на сайті Львівського університету імені Івана Франка розміщено навчально-методичні матеріали для вивчення української мови як іноземної та систему тестових завдань; <http://www.ukma.kiev.ua/ua/pub/websites/ufi/index.htm> – інформаційні матеріали з курсу “Українська мова як іноземна” на сайті Києво-Могилянської академії; <http://dl.kpi.kharkov.ua> – дистанційний курс “Говоримо українською”, що подається в навчальному програмному середовищі “Веб-клас ХІІ”.

На сайті Буковинського державного медичного університету <http://moodle.bsmu.edu.ua> – також розміщено інформаційні матеріали з курсу “Українська мова як іноземна”. Курс вміщує теоретичний матеріал, граматичні та лексичні особливості сучасної української літературної мови, тести з орфографії та культури мовлення для іноземних студентів, які прагнуть підвищити свій рівень знань, умінь та навичок з української мови як іноземної, культури мовлення та спілкування. Кількарічний досвід застосування у БДМУ дистанційного навчання української мови як іноземної за допомогою мультимедійних засобів показав зростання зацікавленості іноземних студентів та їхні певні успіхи у вивченні української мови як іноземної.

Отже, використання мультимедійних технологій для вивчення української мови як іноземної осучаснює процес навчання, робить його цілеспрямованим та доступним, що, в свою чергу, сприяє активному й успішному засвоєнню матеріалу студентами.

Руснак Ю.М.

НАЗВИ ВІДВАРІВ З ЦІЛЮЩИМИ ВЛАСТИВОСТЯМИ У БУКОВИНСЬКИХ ГОВІРКАХ

*Кафедра суспільних наук та українознавства
Буковинський державний медичний університет*

Універсальне світоглядне поняття *картина світу* має низку виявів, з-поміж яких виокремлюють *наївну картину світу* – відомості про навколишній світ пересічних носіїв мови, зазвичай її репрезентують діалектності. До складу наївної картини світу входять знання з народної медицини, які підтримували життєдіяльність та сцілювали від недуг.

Мета статті проаналізувати назви відварів з цілющими властивостями у буковинському діалекті. Дослідження виконано на матеріалі Словника буковинських говірок.

Буковинці вгамовували спрагу та покращували здоров'я відварами лікувальних трав. Слово *відвар* “рідина, в якій що-небудь варилося” – віддіслівний іменник, утворений усиченням основи. У значенні *відвар*, чи *настій*, діалектності використовують слова *чай*, *гар'бата*, *вар*. Буковинці знали, як за допомогою трав лікувати серцеві, шлункові, кишкові захворювання, печінку, застуду, виводити гелмінти, покращувати апетит. Серцеві захворювання лікували відваром з глоду, в народі його називали *ма'лай*, *ма'лайек*, *ма'лайець*: *чай з мала'йу*, *чай з ма'лайеку*, *чай з ма'лайу*. Ймовірно діалектна назва рослини запозичена з молдавської мови; *мэлэець* “м'який соковитий” (за Етимологічним словником української мови, III, 370).

Буковинці добре знали про цілющі властивості ромашки лікарської. Діалектності розповідають, що кожного дня вони вживали *гар'бату з рум'янку*, передовсім ця квітка вважалася помічною від

шлункових захворювань. Народна назва ромашки лікарської у буковинських говірках існує у формі фонетичних варіантів: *рома'нець*, *румн'анець*, *рома'нечка*, *румн'енець*, назва запозичена з точно не встановленого джерела, здебільшого виводиться від назви *anthemis romana* “римська ромашка” (за Етимологічним словником української мови, V, 120). Від шлункових захворювань споживали *чай с сороко'зубу*, *вар із шелес'тен'у*, *відвар ш ча'ги віт ш'лунку*.

Від кишкових захворювань запобігав відвар звіробою: *об'ложи'на на чай*, *чай з об'ложи'ни*, *чай з о'вечой' занов'їди*, *гар'бата з окро'ваїника*, *гар'бата с пере'ложи'на*. Звіробій на Буковині має низку назв, кожна з яких виражає одну з ознак денотата: *об'ложи'на*, *овеча 'занов'їд'*, *окро'ваїник*, *пере'ложи'на*.

Як засіб проти глистів на Буковині вживають *вар з кв'їток 'райц'в'їту*, *чай ш чар'її'їку*. „Поетичні” народні назви трави мають прозору етимологію: пижма звичайна – *'райцвіт*, папороть чоловіча – *чар'її'їник*.

Для покращення апетиту вживали: *чай с ко'р'їн'чик'її'ї папори*, *вар із 'сирни'ка*; *чай з цинторія*, *в'їд'вар із йасин'ца*.

Народна назва лелехи – *'папора*, напевно, походить від *папороть* – псл. *raportь, пов'язане з чергуванням голосних з *pero* “перо” (за Етимологічним словником української мови, IV, 285), листя папори має мечеподібну форму. Буковинці називають цикорій дикий *'сирник*, *'серпик*, ймовірно, за зовнішньою схожістю корінців рослини з серпом. Золототисячник у буковинському діалекті має дві паралельні назви *цин'тор'їїа*, *йаси'нець*. Слово *центурія* запозичення з новолатинської ботанічної номенклатури; *centurium* “золототисячник” (за Етимологічним словником української мови, VI, 238); назва *ясинець* пов'язане зі словом *ясен* (за Етимологічним словником української мови, VI, 554).

Народна назва папороті чоловічої на Буковині *сороко'зуб*, назва зумовлена подібністю форми листка папороті. Березовий гриб має народну назву *чага*.

Як протизастудні засоби вживали *сал'кимовий чай*, *чай з ва'кації*, *відвар с соки'рок*, *гар'бату 'ш:инки*, *чай з 'лито*.

Акацію в народі називають *сал'ким*, або *ва'каціїа*. Фонетичний чинник дає змогу припустити тюркське походження слова *сал'ким*. Назву *акація* у буковинських говірках з приставним *в вакація* запозичено з лат. мови; лат. *acasia* походить від грец. “мімоза” (за Етимологічним словником української мови, I, 55). Народна назва фіалки триколірної *сокир'ки* – результат метонімічного перенесення на рослину назви сокирки (зменш. від сокира), зумовленого подібністю квітки. Буковинці називають перестріч лісовий – *шинка*.

Від захворювання печінки вживали *вар із свир'биусу*, *чай з 'лито і свир'биусу*, *чай з та'р'їл'чик'її*.

Народна назва шипшини *све'р'биус*, *све'р'биус*, *све'р'биуз* – складне утворення з основою *свер'біти* та іменника *сузно* “зад”, назва зумовлена подразливою дією насіння з'їдених плодів шипшини на задній прохід (за Етимологічним словником української мови, V, 188). Народна назва печіночниць звичайної *та'р'їл'чики*, назва зумовлена формою квітки.

Отже, буковинці були обізнані з цілющими властивостями багатьох трав і застосовували їх від недуг.

Семенко І.В.

ДОМІНАНТНІ ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ РОТОВОЇ ПОРОЖНИНИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

*Кафедра іноземних мов
Буковинський державний медичний університет*

Останніми десятиріччями жодна галузь лінгвістичної науки не привертала до себе такої уваги мовознавців, як фразеологія.

Об'єктами фразеологічних досліджень стали майже всі національні мови нашої країни та багато західноєвропейських мов. Вагомий внесок у розробку проблем фразеології зробили Л.А. Булаховський, Л.С. Паламарчук, Г.М. Удовиченко, П.Й. Горєцький, М.М. Сидоренко, Н.А. Москаленко, О.С. Юрченко та інші.

Фразеологічні одиниці слід вивчати не самі по собі, не ізольовано, а в тісному зв'язку з іншими одиницями мови. Сполучаючись у процесі мовлення зі словами, словосполученнями, вони виступають органічними елементами цілісної комунікативної одиниці, беруть активну участь у формуванні її змісту, надають йому особливої виразності, яскравого стилістичного забарвлення. Фразеологічна одиниця і слово можуть бути близькими за своїм значенням, тобто виражати спільне поняття, тотожність. Але й ця спільність поняття, яке кожне з цих мовних одиниць виражає, буде спільністю відносною. Отже, фразеологізми і слова – відмінні одне від одного поняття, але їх можна характеризувати певними спільними рисами, а саме наявністю значення та здатністю виконувати синтаксичні функції слів і словосполучень. Утворення фразеологічних одиниць, їх щоденна поява – це живий і постійний процес.

Метою даної роботи було дослідження англійських стоматологічних фразеологічних одиниць, пов'язаних з порожниною рота.

Розглянемо англійські стоматологічні фразеологічні одиниці з домінантною лексею *tooth (teeth)*. Загальна кількість виявлених і проаналізованих фразеологізмів становить 46 одиниць і хоча їх не так вже й багато, вони репрезентують цікавий матеріал для дослідження, розгляд якого можна розпочати з кількісної характеристики проаналізованих фразеологічних одиниць, які поділяються на:

Двокомпонентні:

Tooth and nail – з усієї сили;
In the teeth of starvation – під загрозою голоду;
In the teeth of death – перед обличчям смерті.

Трикомпонентні:

In the teeth of public opinion – всупереч громадській думці;
In the teeth of the wind – прямо проти вітру;
To have a sweet tooth – бути ласуном;
The run of one's teeth – безкоштовне харчування, даровий харч, підтримка;
To show one's teeth – говорити погрозовим тоном, огризатися;
To hide one's teeth – приховувати свою ворожість під виглядом люб'язності.

Чотирикомпонентні:

To throw/to cast something in sb's teeth – кидати комусь в обличчя докір;
To cut one's teeth on something – набути досвіду, "з'їсти собаку на чомусь";
To fight/to struggle tooth and nail – боротися не на життя, а на смерть, (до останньої крові).

П'ятикомпонентні:

To escape with the skin of one's teeth – ледве врятуватися;
To file one's teeth for/against sb/sth. – точити зуби на когось, проти когось, чогось;
To keep one's tongue within/between one's teeth – тримати язик за зубами, ні пари з вуст;
Tongue is too long for one's teeth – мати дуже "довгий язик";
Tongue ever turns to the aching tooth – що у кого болить, той про то і говорить.

Фразеологічний фонд англійської мови настільки великий, що повне його дослідження не вмістилося б у рамки даної роботи. Тим не менш, на прикладі розглянутих фразеологізмів можна чітко уявити наскільки різноманітні за своєю семантикою та виразності фразеологізми сучасної англійської мови.

Семисюк А.М.

**ПРОЦЕСИ НЕОЛОГІЗАЦІЇ У ТЕРМІНОЛОГІЧНОМУ ПРОСТОРІ НІМЕЦЬКОЇ СУБМОВИ
«СТОМАТОЛОГІЯ»**

Кафедра іноземних мов

Буковинський державний медичний університет

Функціонування сучасної німецької мови тісно пов'язане з процесами неологізації. Оскільки потреба в називанні нових понять і реалій у всіх галузях життя суспільства спричиняє якісні зміни у номінативних класах лексики, зокрема термінології, а саме німецької субмови «Стоматологія».

Тому процеси неологізації у досліджуваній терміносистемі, які виконують не лише номінативно-пізнавальну, а й експресивно-емотивну функцію представляють певний інтерес для лінгвістів у форматі концептуального бачення сучасної галузевої термінології. Розвиток стоматології як науки, модернізація у наданні стоматологічних послуг, поява менеджменту у медицині, нових методів дослідження діагностики і лікування захворювань зубів і ротової порожнини продовжували статус джерел збагачення мов за професійним спрямуванням (*Fachsprache*) інноваційною лексикою. З'являються нові словотвірні елементи, формуються розгалужені лексико-семантичні твердження.

Лексичні одиниці німецької субмови «Стоматологія» належать до найбільш інтенсивно прогресуючих частин словникового складу мови, що пояснюємо міжнародною науковою інтеграцією цієї науки з іншими концептосферами медицини. Функціонування неологізмів на позначення понять у стоматології складає значну групу новоутворень у терміносистемі. Вони спрямовані на максимальну стандартизацію й уніфікацію термінів. Наведені приклади є свідченням використання наявних у німецькій мові словотвірних ресурсів, у термінологізацію загальнонавчальної лексики, запозичень з інших мов, а також, що у породженні неологізмів взаємодіють два чинники: когнітивний і прагматичний, при цьому пріоритет належить когнітивному, який є базами. Для появи нових інноваційних лексичних і термінологічних одиниць, які формують мовну модель німецької субмови «Стоматологія», що зумовлено її динамічним розквітом. Джерелом неологізмів є концептосфери медицини, хімії, медичної техніки, стоматологічної косметології. Отже, характер неологізмів розкриває сутність біосоціальних явищ. Вивчення процесу неологізації у німецькій терміносистемі «Стоматологія» дозволяє дійти висновку, що вона є підґрунтям для здійснення наукової комунікації, що вони мають високий рівень конотації, новизни, коли нова форма поєднується з сучасним змістом. У рамках міжмовної комунікації неологізми відіграють велику роль для їхнього коректного перекладу у конкретній субмові, де найважливішим є прагматичний аспект.

Сидоренко М.М.

РЕЛІГІЯ В ДУХОВНОМУ ЖИТТІ УКРАЇНЦІВ

Кафедра суспільних наук та українознавства

Буковинський державний медичний університет

Осмыслиючи духовну спадщину українців, загальнолюдські цінності, ми повинні звернути увагу на релігію. Релігія – це складне суспільне і духовне явище, корені якого виходять з глибинних теренів

історії. Соціальна природа та риси релігії вказують на її зв'язок з розвитком суспільства. Звідси виникає необхідність комплексного вивчення релігійних вчень з врахуванням їхнього догматичного змісту і суспільних чинників, що зумовлюють історичні особливості релігійних ідей.

Якщо говорити про релігійний світогляд українців, то в ньому з давніх часів взаємодіяли дві складові церковний і народнодовірський, тобто пов'язаний з поширенням апокрифічної літератури, яка надходила з Візантії і давньоязичницьких уявлень та вірувань.

Розкриття питання релігії в духовному житті українців у контексті зазначеного закономірно вимагає розгляду язичницьких культів і богів праукраїнців. Про релігійні вірування на українських землях маємо підстави стверджувати з ранньотрипільської культури.

Релігія в житті сучасних українців трактується дуже неоднозначно. Відбувся розкол між християнськими церквами, особливо в православних церквах. Загострилась потреба в дослідженні причин і наслідків розколу на УАПЦ Київського патріархату (Філарет), УПЦ Московського патріархату (Володимир Сободей), УАПЦ (Дм. Ярема), як окремі церкви. Кількість православних церков в Україні зросло до трьох. Крім того, діє УГК і Католицька церква.

Завдяки повній нормалізації державно-церковних стосунків, створенню належної бази для функціонування релігійних організацій, загальній демократизації українського суспільства відбувається бурхливий процес відродження релігійно-церковного життя. За роки існування незалежної України мережа релігійних громад зросла майже на 4 тисячі одиниць.

Найвпливовішою складовою релігійного життя залишається православ'я, що становить 51,6 % загальної кількості релігійних об'єднань.

Українська православна церква є домінуючою в українському православ'ї. На сьогодні вона нараховує 31 єпархію, де діють понад 6 тисяч громад віруючих, налічує 64 монастирі, 10 навчальних закладів, 18 періодичних видань, 1225 недільних шкіл та 13 братств. Церковну службу здійснюють біля 5 тисяч священників. 1991 р. церква отримала від Московської патріархії самостійність в управлінні, але канонічно підпорядкована патріарху Московському і всієї Русі – Алексію II (а тепер Кирилу). Управління церквою здійснює синод на чолі з предстоятелем Митрополитом Володимиром.

Українська православна церква – Київський патріархат, керована патріархом Київським і всієї Русі-України Філаретом, нараховує 24 єпархії, понад 2 тисячі громад, має 15 монастирів, 1300 служителів культу, 11 духовних навчальних закладів, 7 періодичних видань та 617 недільних шкіл. Ця церковна організація виникла у червні 1999 р. в результаті об'єднання частини релігійних громад та духовенства УЦП та ЦАПЦ. Управління церквою здійснює Вища церковна Рада на чолі з патріархом. Українська автокефальна православна церква нараховує понад 600 парафій. Церковну службу здійснюють понад 200 священників. Структурне оформлення цієї релігійної організації було здійснене у 1990 р., коли на помісному соборі було обрано патріарха (Метислава). 1992 р. частина єпископату УАПЦ, керована митрополитом Антонієм, об'єдналася з окремими представниками УПЦ, утворивши УПЦКП. Противники цього об'єднання на чолі х патріархом Метиславом, не визнали здійсненого акту і згодом після його смерті (вересень 1993 р.) провели черговий помісний собор, обравши на ньому нинішнього патріарха ЦАПЦ Дмитрія.

Досить активно відбувається відродження української греко-католицької церкви. За кількістю громад (3030) вона практично вийшла на довоєнний рівень (3237) і займає на сьогодні друге місце в Україні.

Отже, в Україні відродження національних церков йде поруч з процесами національного відродження. Релігія – явище багатопланове і багатозначне. Вона виникла як результат специфічних закономірностей розвитку суспільства, і саме суспільні процеси визначають в кінцевому підсумку її долю.

Синиця В.Г.

СТРУКТУРА ЛАТИНСЬКОЇ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ

Кафедра іноземних мов

Буковинський державний медичний університет

У будь-якій фармацевтичній діяльності, особливо в навчальній та науковій, слід використовувати науково обґрунтовані, системно визначені терміни, які розкривають суть і рівень фармацевтичної галузі, її міждисциплінарну інтеграцію. Тому дослідження структурного складу фармацевтичної терміносистеми є актуальним з огляду на необхідність подальшого впорядкування та гармонізацію фармацевтичних термінів.

Сучасна латинська фармацевтична термінологія (ФТ) є складною терміносистемою, в якій взаємопереплітаються і взаємопроникають термінології низки спеціальних дисциплін. Структуровано лексичний пласт ФТ вміщує:

- терміни на позначення загальних понять, в яких зафіксовані суттєві ознаки однорідних предметів, напр., *remedium, dosis, formae medicamentorum* тощо;
- фармакогностичну термінологію, яка вміщує найменування фармакогностичних об'єктів, до яких відносимо назви частин/органів рослин та тварин, продукти первинної переробки: *herba Arnicae, folia Menthae piperitae, oleum jecoris Aselli* і т.п.;